

## ПРОБЛЕМИ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ УКРАЇНИ

Інститути ринку товарів і послуг в Україні та за її межами дуже різноманітні і такі елементи як аудиторські фірми, консалтингові компанії, торгові доми, торгово-промислові палати, є невід'ємною складовою інфраструктури ринку своєї країни.

У будь-якій системі є передавальні ланки. Без них неможливе її існування. В економічній системі є свої сполучні ланки, які в цілому можна назвати економічною інфраструктурою. Ця інфраструктура є сполучним елементом у взаємовідносинах між основними суб'єктами економічних відносин – виробниками економічних ресурсів, кінцевих товарів та їх безпосередніми споживачами.

Термін «ринкова інфраструктура» став застосовуватися в українській економічній літературі порівняно нещодавно. Це не дивно, бо потреба в інфраструктурі ринкового типу поза ринковою економікою не може не тільки реалізуватися, а й взагалі існувати.

Основними функціями інфраструктури ринку є:

- а) доведення товару до безпосереднього споживача;
- б) забезпечення зворотного зв'язку між виробником і споживачем;
- в) перерозподіл ресурсів між галузями й усередині галузей;
- г) акумуляція тимчасово вільних коштів, регулювання грошового обігу.

Інфраструктура ринку робить істотний вплив на функціонування економічної системи в цілому, однак існує безліч проблем в її розвитку через повну відсутність елементів ринкової інфраструктури при командно-адміністративній економіці та зараз доводиться створювати зовсім нові економічні інститути.

Останнім часом у вітчизняній літературі проблемам розвитку інфраструктури приділяється належна увага. Зокрема, можна виділити роботи: Н.Безклубной, А.Дикого, А.Криклій, І.Каракулова, С.Львовичкіна, С.Науменкова, В.Опаріна, В.Федорова. Зазначені автори аналізували проблеми включення різних елементів інфраструктури в систему ринкових відносин, особливості функціонування ринкової інфраструктури в трансформаційний період, закономірності, тенденції та перспективи розвитку ринку в цілому та окремих його частин.

В Україні інфраструктурі ринку все ще властиві хаотичність, нерівномірність, неналежності взаємозв'язків між різними її учасниками, організаційна неупорядкованість, слабкість партнерських зв'язків, нерозвиненість державних і громадських інститутів, тому її функціонування як єдиного цілого поки є проблематичним.

Також ринковий механізм поки не в змозі належним чином задовольняти колективні потреби, але в цьому питанні йому на допомогу приходить держава, яка дбає про виробництво достатньої кількості суспільних товарів і послуг. Держава покликана коригувати ті недоліки, які притаманні ринковому механізму, і з якими він сам або впоратися не в змозі, або це рішення неефективне. Держава бере на себе відповідальність за створення рівних умов для суперництва підприємців, для ефективної конкуренції, для обмеження влади монополій. Забезпечення економічної свободи – це найважливіше завдання держави у сфері ринкової інфраструктури, і в економіці в цілому.

Формування і розвиток ринкової інфраструктури потребує адміністративної та інституційної реформи, які б забезпечили створення ринкових інститутів та інституцій інфраструктурного комплексу. Основою такої діяльності могла б стати розробка комплексної програми розвитку ринкової інфраструктури в Україні, в якій будуть сформульовані основні конституціональні елементи ринкової інфраструктури як сукупності конституційно узаконених і виконаних норм і зразків поведінки для всіх суб'єктів економіки. У той же час, нерозробленість проблеми ринкової інфраструктури в економічній науці України створює чималі труднощі і для господарської практики, оскільки вона досі позбавлена системи обґрунтованих рекомендацій щодо створення адекватної умовам України інфраструктури, що враховує як світовий досвід, так і наші особливості. Що стосується нормоутворення, то законодавче забезпечення переходу до ринку в Україні характеризується вкрай низькою ефективністю, нестійкістю і частими переглядами «правил гри». Стан ментальної складової також поки не вселяє оптимізму, оскільки рівень економічного мислення і сприйняття ринкових механізмів більшістю населення України досить далекий від того, який потрібно для включення соціальної енергії мас і напрямки її в русло напруженого пошуку найкращого застосування своїх здібностей.

Враховуючи досвід зарубіжних країн з використання державних і ринкових регуляторів в управлінні розвитком ринкової інфраструктури, насамперед, банківських та фінансових структур, в Україні необхідно навчитися вміло використовувати державні та ринкові механізми в практиці господарювання в їх оптимальному поєднанні. З цього можна зробити висновок, що тільки підвищена увага до кожної зі складових ринкової інфраструктури може забезпечити реалізацію ринкових механізмів у всій економіці.

Але не можна вважати, що створивши весь набір необхідних інститутів вимагає кількості, ми зможемо успішно перейти до ринку, не змінивши, наприклад, законодавчу базу і не забезпечивши переходу до нового економічного мислення.

Однією з причин ускладненого функціонування ринкової інфраструктури в нашій країні є те, що ряд інститутів формується вперше, в минулому вони ніколи не існували. Деякі інститути ринку відроджуються, оскільки в період існування ринкових відносин в минулому вони певною мірою розвивалися. Також, ті інститути, які існували при командно-адміністративній системі, досі зазнають серйозних змін, пристосовуючись до виконання функцій, властивих інфраструктурі ринкового типу. Це стосується, в першу чергу, до банків і страхових компаній. Наприклад, в період бурхливого зростання страхового бізнесу в Україні число страхових компаній перевищило за 700, в той час, як Німеччина, наприклад, обходиться кількістю, приблизно рівним 100.

Важливу роль у розвитку можуть виконати інвестиції в інфраструктуру, що може означати початок поживлення економічного циклу. Також в пріоритеті ринкова інфраструктура повинна спиратися на правову базу, яка повинна бути створена урядом, враховуючи досвід інших країн.

Важливою передумовою для стабільного і прискореного економічного зростання в Україні є формування широкої мережі розвинутою і збалансованою інфраструктури, суб'єкти якої повинні забезпечувати задоволення потреб держави, підприємств і домогосподарств, а також ефективний розвиток регіонів і країни в цілому в умовах глобалізації економіки.

З цього можна зробити висновок, що тільки підвищена увага до кожної зі складових ринкової інфраструктури може забезпечити реалізацію ринкових механізмів у всій економіці. У той же час, слід пам'ятати, що формування кожної зі складових ринкової інфраструктури є необхідною, але недостатньою умовою виконання властивих їй функцій. Не менш важливим є забезпечення їх гармонійної взаємодії. А воно, в свою чергу, можливо лише за умови зв'язаного розвитку сполученого розвитку всіх її складових. Не можна, наприклад, вважати, що створивши весь набір необхідних інститутів і вимагає кількості, ми зможемо успішно перейти до ринку, не змінивши, наприклад, законодавчу базу і не забезпечивши переходу до нового економічного мислення. Так, останніми роками практично у всіх посттоталітарних країнах прокотилася хвиля скандалів, пов'язаних з обманом вкладників всілякими фінансовими структурами. Це аж ніяк не випадково. Об'єктивними передумовами виникнення подібних ситуацій стало те, що нові фінансові інститути з'явилися і стали розвиватися без необхідного рівня юридичного забезпечення, тобто без належної нормативної бази, а свідомість населення було не підготовлене до умов ринкових ризиків. Досвід Албанії, де саме ці процеси стали каталізатором соціального вибуху, який прийняв трагічні форми, наочно свідчить про те, що запізнення з формуванням адекватної ринкової інфраструктури загрожує непередбачуваними наслідками. Наслідки, пов'язані з дією зазначених тенденцій, неоднозначні і мають різну ступінь інтенсивності свого впливу на економічні процеси. Розуміння цих процесів, включення відповідних категорій мислення є необхідними передумовами вирішення практичних завдань розвитку ринкової інфраструктури. Важливу роль у розвитку можуть виконати інвестиції в інфраструктуру, що може означати початок поживлення економічного циклу. Також в пріоритеті ринкова інфраструктура повинна спиратися на правову базу, яка повинна бути створена урядом, враховуючи досвід інших країн. У той же час, нерозробленість проблеми ринкової інфраструктури в економічній науці України створює чималі труднощі і для господарської практики, оскільки вона досі позбавлена системи обґрунтованих рекомендацій зі створення адекватної умови інфраструктури України, що враховує як світовий досвід, так і наші особливості. Тому уряд повинен найближчим часом розглянути це питання.